

Rinkabysjön

Arkeologisk utredning, AU1 & AU2 2024

Rinkabysjön (L1952:2408 & L1953:4266), Rinkaby 3:3, Tävelsås socken, Växjö kommun, Kronobergs län, Småland

Tove Wahlberg Traneskog

Arkeologisk rapport 2025:02

MUSEIARKEOLOGI SYDOST

— en del av Kalmar läns museum

Rinkabysjön

Arkeologisk utredning, AU1 & AU2 2024

Rinkabysjön (L1952:2408 & L1953:4266), Rinkaby 3:3, Tävelsås socken, Växjö kommun, Kronobergs län, Småland

Författare	Tove Wahlberg Traneskog
Copyright	Kalmar läns museum 2024
Redaktion	Anna-Karin Karlsson, Stefan Siverud
Kartor	Publicerade i enlighet med tillstånd 507-98-2848 från Lantmäteriverket
Förlag	Kalmar läns museum
ISSN	1400-352X

Innehåll

Sammanfattning	7
Inledning	8
Topografi och fornlämningsmiljö	9
Syfte och frågeställningar	13
Metod och genomförande	14
Resultat	15
Tolkning & åtgärdsförslag	20
Referenser	22
Tekniska och administrativa uppgifter	23
Bilagor	24

Karta över Kronobergs län med platsen markerad.

Sammanfattning

Under fyra dagar i maj 2024 genomförde Museiarkeologi sydost en arkeologisk utredning, steg 1 och 2, inom fastigheten Rinkaby 3:3. Utredningen genomfördes med anledning av att en solcellspark planeras att anläggas på fastigheten. Sedan tidigare finns områden med fossil åkermark registrerat i och i anslutning till, utredningsområdet.

Vid utredningen kunde två, sedan tidigare oregistrerade, områden med fossil åkermark konstateras inom fastigheten. Även boplatzlämningar påträffades på två platser i anslutning till den äldre strandlinjen. En anläggning kunde dateras till 1459–1634 e.Kr.

Inledning

Museiarkeologi sydost har, efter beslut från Länsstyrelsen i Kronobergs län, genomfört en arkeologisk utredning steg 1 och 2 söder om Rinkabysjön, strax söder om Växjö i Kronobergs län. Anledningen till den arkeologiska insatsen var att en solcellspark planeras att anläggas inom fastigheten.

Projektets syfte var att ta reda på om några idag okända fornlämningar berörs av det planerade arbetsföretaget. Inom området finns sedan tidigare registrerade fornlämningar i form av fossil åker, L1952:2408 samt L1953:4266. I anslutning till området finns även L1954:2409, fossil åkermark.

Topografi och fornlämningssmiljö

Det aktuella undersökningsområdet ligger precis söder om Rinkabysjön i Tävellsås socken, se figur 1. Utredningsområdet ligger mellan 155–158 m ö h. Rinkabysjön har sänkts i omgångar, 1849 med 1,5–1,8 m och 1858 med ytterligare 0,9–1,2 m. Detta innebär att sjöns yta minskade från 5,7 km² före sänkningsföretagen till nuvarande 1,55 km² (Länsstyrelsen 1981).

Med anledning av exploateringsplanerna har området tidigare berörts av en frivillig arkeologisk utredning (Norlin & Flink 2023). Den byråmässiga arkeologiska utredningen och analysen resulterade i en sammanställning av känd arkeologisk och kulturhistorisk kunskap samt åtgärdsförslag för Tävellsåsområdet rörande marken där solceller ska placeras.

Landskapet runt Rinkabysjön består av uppodlad mark med inslag av skogsmarker. Inom socknen förekommer ortnamn som Rinkeby och Tegnaby, där båda anspelar på krigarhirder och ofta kan knytas till förhistoriska centralområden under vendeltid och vikingatid (Brink 2001).

Jämfört med övriga socknar i Varend finns färre fornlämningar registrerade i Tävellsås socken. Utöver ett trettiotal gravrösen från bronsålder och tiotal hållkistor finns bland annat borglämningen Kung Alles borg (L1953:3492) samt ödekyrkogården och kyrkoruinen efter Tofta kyrka (L1953:3040, L1953:3506).

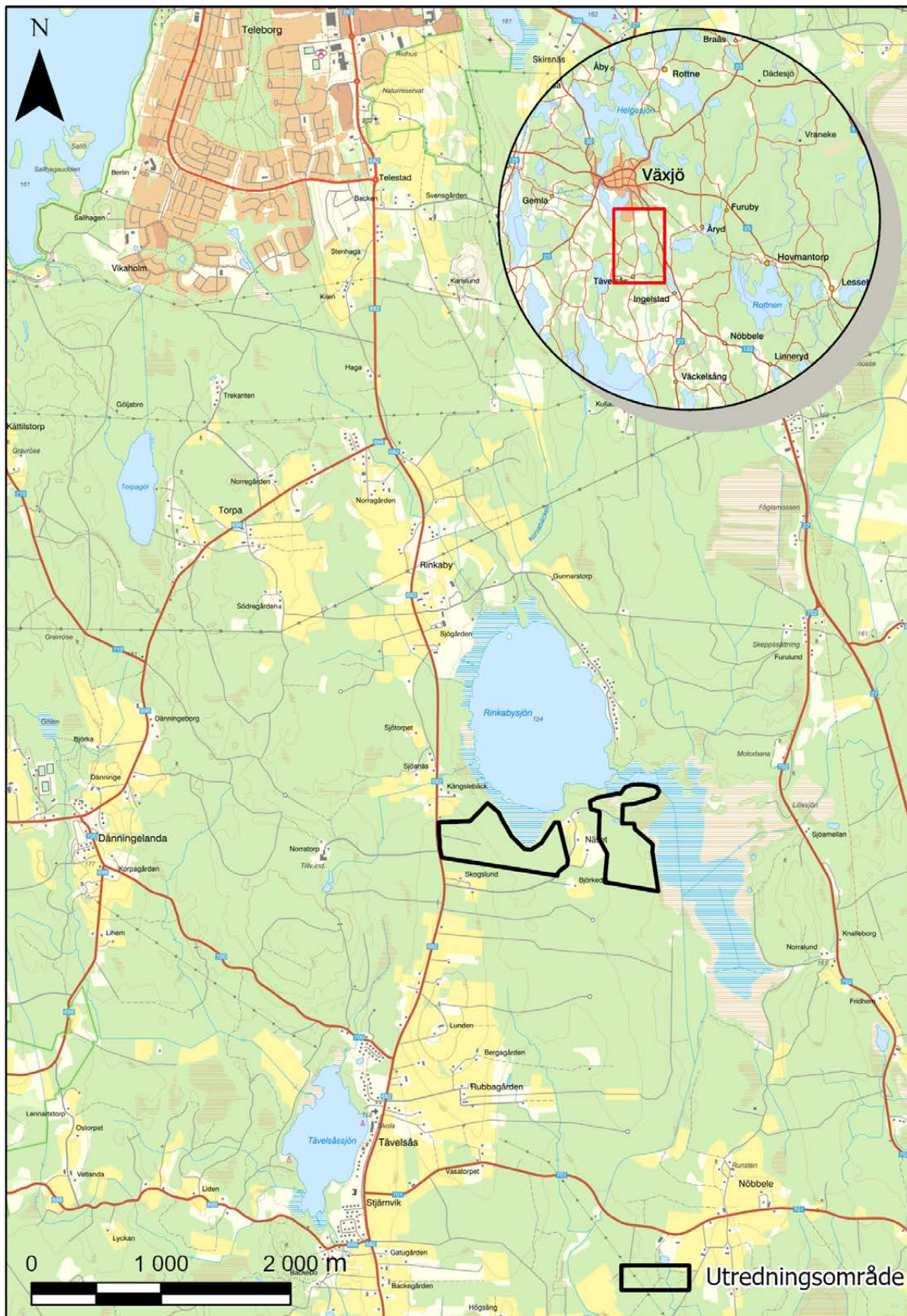
Eftersom Rinkabysjön är sänkt, ligger tidigare potentiella boplatsslägen en bit upp på det som idag är land i undersökningsområdets norra delar, vilket är tydligast i det västra

undersökningsområdet. Nordöst om Rinkabysjön finns en boplat, L1953:4138 registrerad, där fynd av bergart, kvarts samt brända ben påträffats. Boplaten ligger på en höjd ner mot gamla strandzonen.

De forna strandzonerna kan hysa aktiviteter från stenåldern, men även från senare tider. En del av strandzonen är stenig, men enligt erfarenhet har boplatsslägen påträffats på liknande steniga miljöer där endast mindre begränsade partier har hyst lämningar från olika perioder i Kronobergs län.

På andra platser har man kunnat se att på liknande lägen intill äldre strandnivåer, finns lämningar från bronsåldern och järnålder, det gäller t ex Biskopshagen vid Växjösjön (Kadefors 2006) och Brände Udde vid Trummen (Jönsson & Åstrand 2009). Vid Helgasjön undersöktes en rad olika lämningar från olika perioder vid Stockekvarn (Lindman 2003) och sedan finns det Bredvik (Norra Bergundasjön) som visat hur mycket lämningar från olika perioder som kan finnas vid en strandnära miljö. Generellt är kunskapen om strandmiljöer begränsad eftersom de brukar vara skyddade för exploateringar.

Inom västra delen av utredningsområdet ligger fossil åker L1953:4266 och i den östra delen berörs delvis fossil åker L1952:2408. Den fossila åkermarken L1952:2408 mäter ca 125x75 m och består av ett 20-tal röjningsrösen. Dessa är runda, 3–5 m diameter mellan 0,2 och 0,4 m höga (Fornreg). Den fossila åkermarken L1953:4266 består av minst 400 rösen som mäter mellan 3–6 m i diameter och är 0,2–0,5 m höga. De beskrivs

Figur 1. Utredningsområdets placering vid Rinkabysjön, söder om Växjö tätort.

L1953:9038 och L1953:9320, kolningsanläggningar. I området finns även möjlig fornlämning L1953:5031, stensättning, samt övrig

kulturhistorisk lämning L1953:9319, färdväg och L1953:9386, område med skogsbrukslämningar (kolbotten och kolarkoja).

Syfte och frågeställningar

Syftet med den arkeologiska utredningen formulerades av Länsstyrelsen i Kronobergs län och var att ta reda på om idag okända fornlämningar berörs av det planerade arbetsföretaget.

Fokus var att genom en arkeologisk utredning, steg 1, antikvariskt bedöma och bestämma gränserna för fossil åker L1953:4266 och fossil åker L1952:2408 inom undersökningsområdena. Samt att en arkeologisk utredning, steg 2, skulle genomföras i områden längs den äldre strandzon som finns i de norra delarna av undersökningsområdena.

Utredningen skulle preliminärt avgränsa nyupptäckta fornlämningar. Den arkeologiska utredningen skulle även identifiera, motivera och antikvariskt bedöma både kända och nyupptäckta fornlämningar samt övriga kulturhistoriska lämningar inom de delar av utredningsområdena som anges ovan.

Resultaten från utredningen ska kunna användas vid Länsstyrelsens fortsatta tillståndsprövning och utgöra underlag inför eventuella kommande arkeologiska åtgärder. Resultaten ska också kunna användas som underlag i företagarens planering.

Metod och genomförande

Den arkeologiska utredningen skulle fokusera på att genom en arkeologisk utredning, steg 1, antikvariskt bedöma och bestämma gränserna för fossil åker L1953:4266 och fossil åker L1952:2408 som ligger inom undersökningsområdena. De fossila åkermarkerna utreddes genom en okulär besiktning av marken där dessa två områden inventerades.

En arkeologisk utredning, steg 2, genomfördes i områden längs den äldre strandzon som finns i de norra delarna av undersökningsområdena.

Längs den forna strandzonen lades sökschakt med maskin, samt provgropar gjordes vid de ytorna där maskinen hade svårt att komma fram samt där det var motiverat att undersöka ytorna närmare för att fastställa eventuell fornlämningskaraktär. Sammantaget gjordes nitton rutor och femtio schakt vid utredningen, se bilaga 1, schaktlista.

För att kunna datera lämningar genomfördes även en vedartsanalys och en ¹⁴C- analys inom projektet.

Resultat

Aktuellt utredningsområde bestod av två delar som nedan benämns som Rinkaby öst och Rinkaby väst.

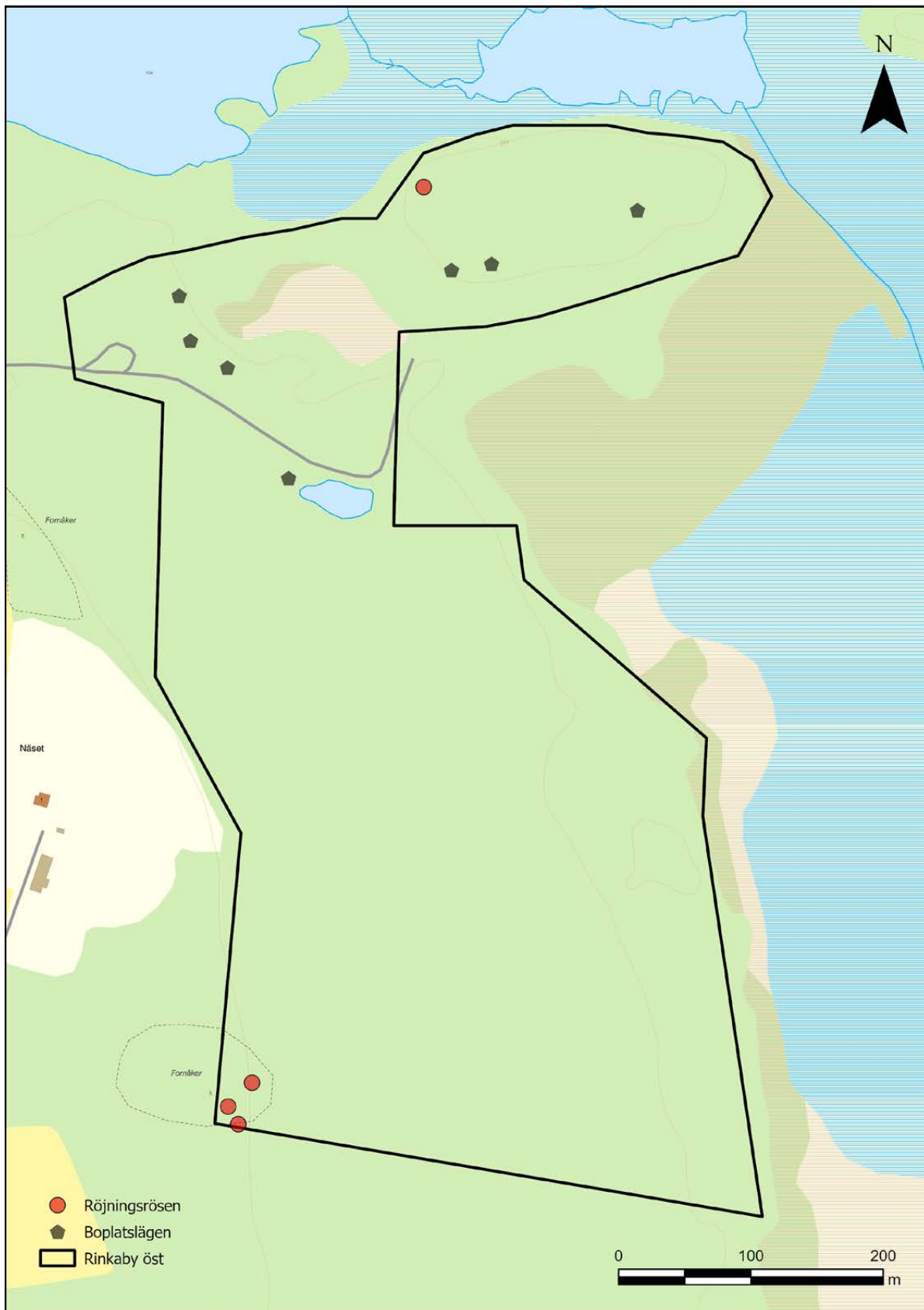
Den äldre strandzonen är tydligast i det västra undersökningsområdet. Dessa områden kan ha sett aktiviteter under stenåldern, men även i senare tider. Stora delar av den äldre strandzonen är stenig, vilket begränsade förutsättningar för boplatzlämningar inom dessa ytor.

Rinkaby öst

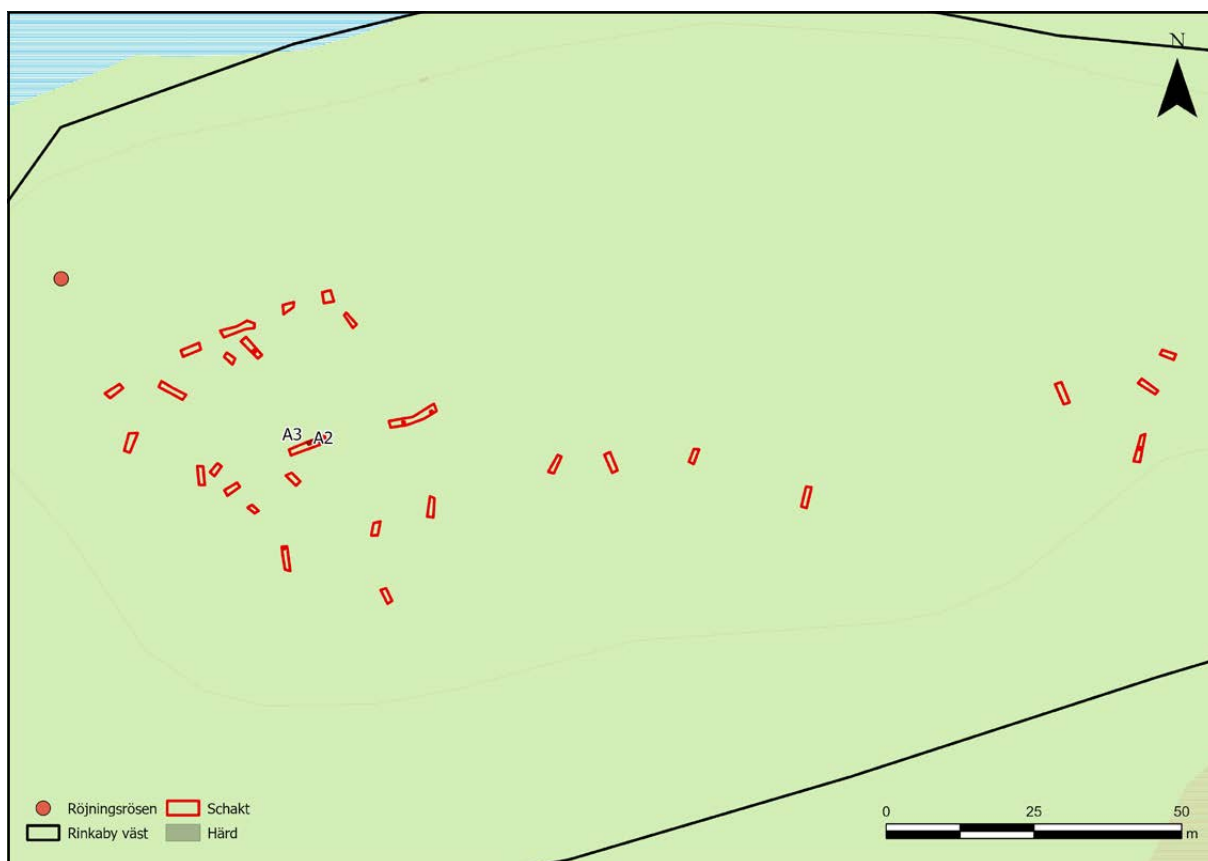
Det östra utredningsområdet sträckte sig över 25 hektar och innefattade bland annat fossil åker L1952:2408. Vid utredning steg 1, inventeringen, registrerades flertalet röjningsrösen och möjliga boplatslägen, se figur 4. I norra delen stäckte sig den äldre strandvallen drygt 40 meter söder om nuvarande strandkant. Vallen bestod av flera stora stenblock, se figur 3.

Figur 3. Strandvallen var tydlig i norra delen av utredningsområdet Rinkaby öst. Fotograferad från väst.

Figur 4. Det östra utredningsområdet med boplatslägen och röjningsrösen markerade.

Figur 5. Schakten lades i anslutning till boplatslägen i områdets norra del.

Den registrerade fossila åkermarken låg delvis inom sydvästra delen av utredningsområdet och berördes av steg 1, inventering. Inom den berörda delen av fornlämningen kunde tre röjningsrösen karteras.

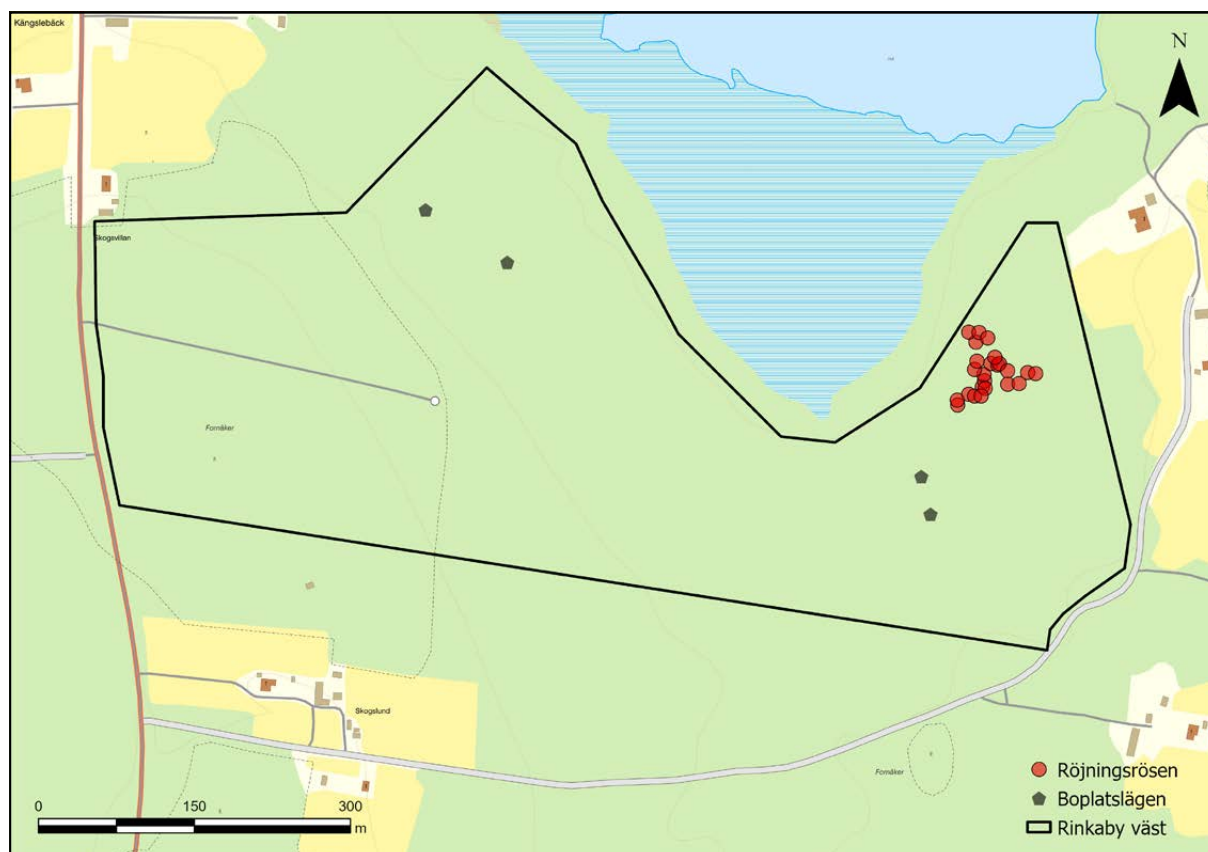
I norra delen av området fanns det flera möjliga boplatslägen, se figur 4. Vissa platser var svåra att ta sig till med maskin, men i nordöstra delen av området lades 36 sökschakt i anslutning till boplatslägen, se figur 5 samt bilaga 1, schaktlista. Schakten var 1 m breda och mellan 0,05–0,2 m djupa, övervägande del av schakten grävdes till 0,1 m djup. Under den tunna förnan följde en ljusgrå eller, i vissa fall, orange sand. I området påträffades två kontexter i form av härdar, A2 samt A3.

A2 härd

Härden hade en oval form i plan, 0,25 x 0,2 m, och den flacka profilen hade ett djup på 0,05 m. Fyllningen bestod av en mörkgrå sand. Anläggningen var svårtolkad och drygt en fjärdedel undersöktes genom att en ruta lades i anläggningens östra del.

A3 härd

Härd A3 låg endast ett par decimeter väster om härd A2. Anläggningen var betydligt större än ovan nämnda, 1 m bred och 0,8 m lång samt 0,05 m djup. Formen i plan var oval och profilen var flack. Fyllningen bestod av svart sand med inslag av kol, anläggningen var bitvis något flammig och tycktes försvinna utanför schaktet mot norr. Härden provtogs, PK1, men vid vedartsanalys kunde inget daterbart konstateras, se bilaga 3.

Figur 6. Det västra utredningsområdet med boplatslägen och nypåträffade röjningsrösen markerade.

Rinkaby Väst

Utredningsområdet sträckte sig över 29 hektar och berörde delvis fossil åker L1953:4266. Vid utredning steg 1, inventering, registrerades flertalet röjningsrösen och möjliga boplatslägen, se figur 6.

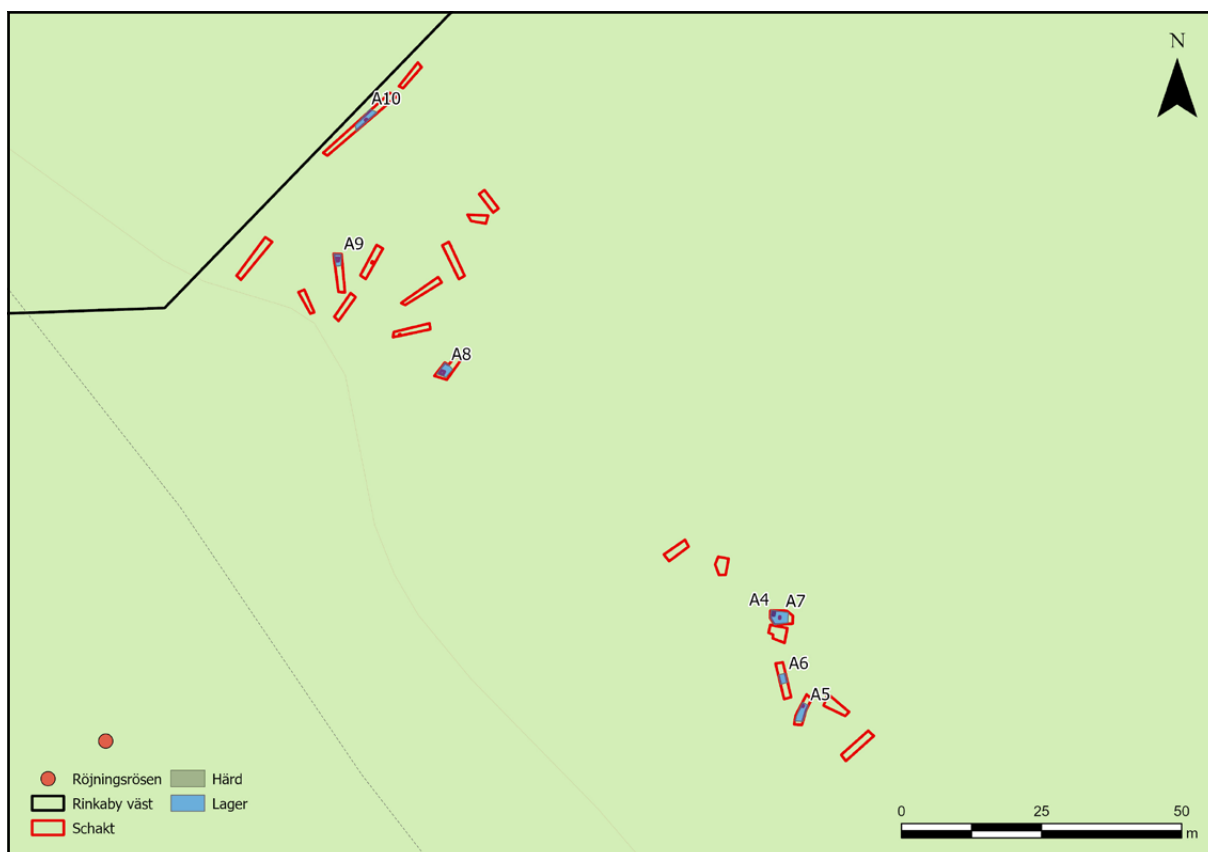
I nordvästra delen kunde nitton sökschakt läggas i anslutning till utvalda boplatslägen, se figur 7. Flera lager (A5, 6, 7, 8, 9 och 10) kunde registreras inom schaktat område, se figur 7. Inmätta lager varierade i tjocklek mellan 0,05 och 0,15 m och bestod av en flammig silt i orange och grått, med bitvis inslag av kolfnyk, inga fynd påträffades. Liknande lager har tidigare framkommit i anslutning till boplatser vid våtmarker eller sjöar (se t.ex Jönsson & Åstrand 2009). Endast i ett fåtal fall har det dock gått att påvisa att denna typ av lager utgjort kulturlager. Möjligen är lagrets ljusa botten avsatt i vatten, men det kan också vara en blekjordsrest av en äldre podsoljord.

I anslutning till lager A7 påträffades härd A4, se beskrivning nedan.

De utpekade boplatslägen i öster var inte åtkomliga med maskin och i stället grävdes fyra rutor i området. Inga lager eller övriga spår av boplatssammanhang kunde observeras vid rutgrävningen.

Härd A4

Härden påträffades i kanten av ett schakt och en del av anläggningen försvann in i schaktkanten. Fyllningen bestod av en fet silt i svart och grått. I plan var härden oval, drygt 1 x 0,8 m, profilen var skålformad. Anläggningen undersöktes till en tiondel och provtogs (P2). Vid vedartsanalys valdes kol från björk ut för vidare datering, se bilaga 3. En ^{14}C -analys kunde datera kolet till 1459–1634 e.Kr. (Ua-84671, Sigma 2, 95,4%), se bilaga 4.

Figur 7. Schakt och inmätta anläggningar i nordvästra delen av utredningsområdet.

Område A11

Östra delen av utredningsområdet påträffades ett område med röjningsrösen. Inom det drygt 5000 m² stora området fanns ett tjugotal röjningsrösen, övervägande andel av yngre karaktär med kupad form, drygt 1 m höga och 3 m i diameter. Dessa

rösen låg främst samlade i mitten av området. Ett fåtal röjningsrösen tolkas vara äldre med en flack form och kraftigt övertorvade. De flesta av dessa rösen låg i norra delen av området men enstaka även i västra och mellersta delen.

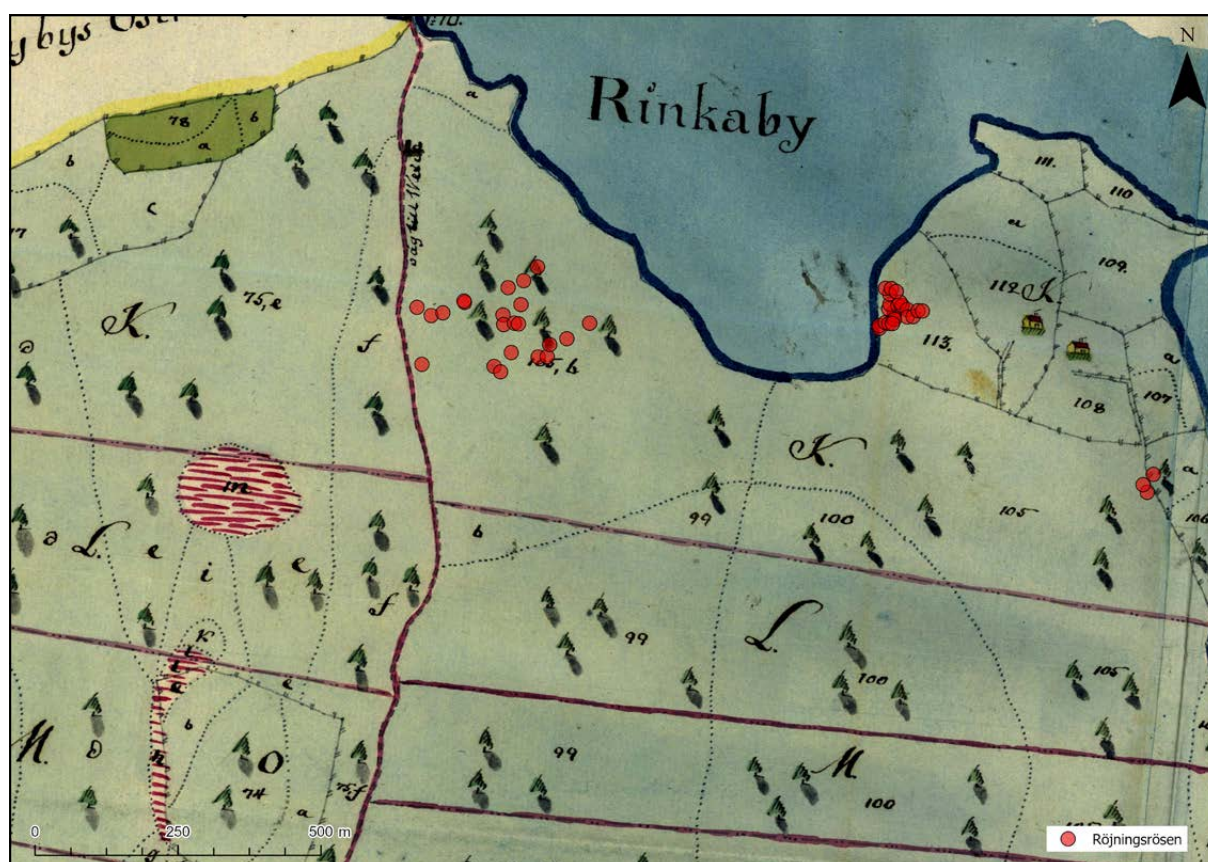
Tolkning & åtgärdsförslag

Röjningsröseområdet A11 bestod till övervägande del av yngre odlingslämningar vilka troligen är kopplade till den historiska bebyggelsen i området. Vid 1789 års storskifte tillhörde marken Nästorpet, se figur 8.

Inom de områden som ansågs vara goda boplatslägen påträffades få och magra anläggningar som tyvärr inte kunde dateras, bland annat lager. Som tidigare nämnts har liknande typer av lager även påträffats vid andra boplatsområden i anslutning till sjöar eller våtmarker. I Växjöområdet

har liknande lager observerats bland annat vid Brände udde, kvarteret prefekten samt kvarteret universitetet (Jönsson & Åstrand 2009, Jönsson & Nylén 2006, Högrell & Skoglund 1995). Det är dock svårt att avgöra om det är kulturlager eller avsatt från vatten och därmed svårt att säkert fastställa boplatser i området. Rinkabysjön har liksom flertalet andra sjöar sänkts under 1800-talet.

Dock kunde en anläggning (hård A4) dateras till historisk tid vilket möjligen skulle kunna vara

Figur 8. Del av storskiftes karta från 1789 (LMA F77-15:1) med de nu registrerade röjningsrösen markerade.

kopplat till den första historiska bebyggelsen på platsen. Utanför städerna finns det få dateringar från 1500-talet och den datering vi nu har i anslutning till Rinkabysjön kan vara ett spår av vardagligt nyttjande av utmarker. En samtida datering finns från Skirsjön, drygt 2 mil nordöst om Rinkabysjön, där en stockbåt undersöktes marinarkeologiskt 2021. Stockbåtens användningsperiod kunde genom ¹⁴C-analys dateras till

1500-talet. Sjön har legat i ett utmarksläge inom Risinge by och förmodligen kan stockbåten kopplas till byns utmarksbruk (Widerberg mfl. 2021).

Vi föreslår att röjningsröseområde A11 registreras som övrig kulturhistorisk lämning (ÖKL). Då området består av lämningar med både äldre och yngre karaktär. Samt med en eventuell koppling till torpbebyggelsen på platsen.

Referenser

- Brink, S. 2001. En bosättningshistorisk analys av centrala Möre. I: Magnusson, G. (red) *Möre – Historien om ett Småland. E22-Projektet*. Sid. 517–530. Kalmar läns museum. Kalmar.
- Emilsson, A., Thérus, J., & Jansson, K. 2022. *5000 år i Nylanda - gravar, boplatser och fossil åker: Arkeologisk undersökning 2020. Nylanda verksamhetsområde (Öjabymotet), Öjaby 1:17 m.fl., Öjaby socken, Växjö kommun, Kronobergs län*. Kalmar läns museum Arkeologisk rapport 2022:11.
- Högrell, L. & Skoglund, P. 1995. *Arkeologisk undersökning, kv Universitet, Teleborg*. Smålands museum
- Jönsson, Å. & Nylén, A. 2006. *Kvarteret Prefekten – en boplatz från folkvandringstid och vendeltid. Särskild arkeologisk undersökning*. Smålands museums rapport 2006:18.
- Jönsson, Å. & Åstrand, J. 2009. *Brände udde – en strandboplatz vid sjön Trummen RAÄ 392 Växjö 11:46 Växjö socken Växjö kommun*. Smålands museum. Rapport 2009:21.
- Kadefors, O. 2006. *Särskild Arkeologisk Undersökning. Boplatsen i kvarteret Biskopshagen, RAÄ 358. Växjö socken*. Smålands Museum. Rapport 2006:51. Lindman 2003.
- Norlin, I. & Flink, G. 2023. *Arkeologisk utredning Växjö Rinkaby 3:3 Tävelsås socken, Växjö kommun, Småland*. Projektnr 80090. R-Info Kultur, Stockholm.
- Länsstyrelsen 1981. *Sänkta och utdikade sjöar i Kronobergs län*. Växjö.
- Widerberg, A., Åstrand, J. & Wróblewski, E. 2021. *Stockbåten i Skirsjön. Marinarkeologisk förundersökning 2021. L1951:226, Skirsjön, Hemmesjö socken, Växjö kommun, Kronobergs län, Småland*. Kalmar läns museum Arkeologisk rapport 2021:25.

Lantmäteriets arkiv

F77-15:1 Storskiftes karta Tävelsås socken 1789

Tekniska och administrativa uppgifter

Länsstyrelsens dnr:	1059-2024
Kalmar läns museums dnr:	33-68-2024
Projektnummer KLM:	A2421
KMR uppdragsnr:	202400570
Spridningstillstånd, LM:	507-98-2848
Uppdragsgivare:	Solkompaniet
Landskap:	Småland
Kommun:	Växjö
Socken:	Tävelsås
Fastighet:	Rinkaby 3:3
Fornlämningsnr:	L1952:2408 & L1953:4266.
X koordinat:	6294628
Y koordinat:	490418
Latitud:	56.795453
Longitud:	14.843126
M ö h:	155 möh
Fältarbetstid:	13 – 16 maj 2024
Personal:	Anna-Karin Karlsson, Tove Wahlberg Traneskog
Foto, Du-nummer:	Du 481:1–4
Analys:	Vedart, Vedlab. 14C-analys, Ångströmlaboratoriet.
Tidsålder:	Tidig moderntid
Dokumentation:	All dokumentation förvaras på KLM.
Inmätning:	Koordinater och höjdangivelser i rikets koordinatsystem SWEREF 99 TM och RH2000.

Bilagor

Bilaga 1. Schaktlista	25
Bilaga 2. Anläggningstabell	28
Bilaga 3. Vedartsanalysrapport av Erik Danielsson, Vedlab	29
Bilaga 4. ¹⁴ C-dateringsrapport av Maximilian Schmidt, Uppsala universitet	31
Bilaga 5. Fotolista digitala bilder	33

Bilaga 1. Schaktlista

ID	Längd (m)	Bredd (m)	Djup (m)	Beskrivning
1		1	0,05	Mindre schakt i slänt. Tunn förna följs av grå sand samt ett antal stenar i storlek upp till 0,3 m.
2		1	0,05	Mindre schakt på höjdläge. Tunn förna följs av grå sand samt ett antal stenar i storlek upp till 0,3 m.
3		1	0,2	Schakt delvis i slänt. Tunn förna följs av grå och ljus sand, samt ett antal stenar i storlek upp till 0,3 m.
4		1	0,1	Mindre schakt på höjdläge. Tunn förna följs av grå sand samt en hel del stenar i storlek upp till 0,3 m, dock mestadels 0,1 m.
5		1	0,1	Mindre schakt placerat något lägre. Tunn förna följs av grå sand samt ett fåtal stenar i storlek upp till 0,1 m.
6		1	0,1	Schakt i mindre slänt. Tunn förna följs av grå sand samt en hel del stenar i storlek upp till 0,1 m.
7	0,5	0,5	0,1	Ruta lagd i schakt. Överst en grå flammig sand följt av en ljusare sand samt i botten ett fåtal stenar.
8		1	0,1	Schakt på höjdläge. Tunn förna följs av grå sand samt ett fåtal stenar i storlek upp till 0,1 m.
9		1	0,1	Mindre schakt på höjdläge. Tunn förna följs av grå sand samt ett flertal stenar i storlek upp till 0,3 m.
10		1,5	0,1	Schakt på höjdläge och delvis mot strandvall. Tunn förna följs av grå sand samt ett flertal stenar i storlek upp till 0,3 m.
11		1	0,1	Mindre schakt i slänt. Tunn förna följs av grå sand samt ett flertal stenar i storlek upp till 0,3 m.
12		1	0,05	Tunn förna följs av grå sand. Sanden upplevs mer humös än ytan öster om detta.
13		1	0,1	Mindre schakt intill markfast block. Tunn förna följs av grå sand och sedan en orange sand. Upplevs mer humös än ytan öster om detta.
14		1	0,1	Tunn förna följs av grå sand. Upplevs mer humös än ytan öster om detta.
15		1	0,1	Tunn förna följs av grå sand. Upplevs mer humös än ytan öster om detta.
16		1	0,1	Tunn förna följs av grå sand. Upplevs mer humös än ytan öster om detta.
17		1	0,1	Tunn förna följs av grå sand, därefter en fastare orange sand. Två anläggningar i schaktet.
18	0,5	0,5	0,15	Ruta som delvis snittar anläggning. Oranget sandlager drygt 0,05 m tjockt, något flammigt mot botten.
19	0,5	0,5	0,15	Ruta som delvis snittar anläggning. Överst ett oranget lager, drygt 0,05 m tjockt, som blir flammigt mot botten. Följs av en ljus sand.
20		1	0,1	Under grå sand fanns ett orange sandlager. Vid rutgrävning sågs att det inte var av samma karaktär som området väster om. Enstaka stenar.
21	0,5	0,5	0,1	Ruta. Oranget sandlager drygt 0,5 m, följs av sjösand. Enstaka mindre stenar.
22	0,5	0,5	0,1	Ruta. Oranget sandlager drygt 0,5 m, följs av sjösand. Enstaka mindre stenar.
23		1	0,1	Under tunn förna ett grått lager av något grusig sand.
24		1	0,1	Under tunn förna ett grått lager av något grusig sand, bitvis oranget.
25		1	0,1	Under tunn förna ett oranget lager av något siltig sand.
26		1	0,1	Under tunn förna ett ljust lager av sand. Bitvis lerbotten.

ID	Längd (m)	Bredd (m)	Djup (m)	Beskrivning
27		1	0,05	Under förna fanns en orangegrå sand, något grusig.
28		1	0,1	Under förna fanns en grå sand som följdes av en något grusig orange sand. Enstaka stenar i storlek 0,2 m.
29		1	0,1	Under förna fanns en grå sand som följdes av en något siltig orange sand.
30		1	0,1	Under förna fanns en grå sand som följdes av en något siltig orange sand.
31		1	0,1	Under förna fanns en grå sand som följdes av orange sand.
32		1	0,1	Under förna fanns en grå sand som följdes av orange sand.
33		1	0,1	Under förna fanns en grå sand som följdes av orange sand.
34	0,5	0,5	0,05	Överst en grå, bitvis orange sand, som följdes av ljus sand. Inget lager.
35		1	0,1	En grå något grusigt sand. Följs av en tätare orange sand.
36	0,5	0,5	0,1	Orange sand vilket följs av ljusare sand. Det orangea lagret var något tätare och tydligare.
37		1	0,1	Under förnan fanns ett något humöst lager av svart och grå sand. Följdes av en mer siltig sand i orange.
38		1	0,1	Under förnan ett något humöst lager av svart och grå sand. Följdes av en mer siltig sand i orange. I södra delen ett antal större stenar.
39				Ruta i lager.
40		1	0,1	Under förna ett något humöst lager av svart och grå sand. Följdes av en mer siltig sand i oranget. Delvis flammigt område i mitten av schaktet. Flammigt område mättes in som lager.
41		1	0,1	Under förna ett något humöst lager av svart och grå sand. Följdes av en mer siltig sand i oranget, ett fåtal större stenar upp till 0,5 m.
42		1	0,1	Under förna ett något humöst lager av svart och grå silt, något humöst. Följdes av mörkt orange silt.
43		1	0,1	Under förna ett något humöst lager av svart och grå silt, något humöst. Följdes av mörkt orange silt.
44		2	0,1	Schakt med lager. Under förna ett gråsvart lager siltig sand. Följdes av ett lager fast silt i orange. Två rutor lades i schaktet.
45		1	0,1	Under förnan fanns ett något humöst lager av svart och grå sand. Följdes av en mer siltig sand i orange.
46				Ruta i lager
47				Ruta i lager
48		1	0,1	Mindre schakt delvis upp på strandvallen. Humöst och stenigt.
49		1	0,1	Schakt som i släntar svagt mot norr, kraftigare slänt längst mot strandvallen i norr. Under förna en lerig grå silt.
50	0,5	0,5	0,2	Ruta. Under drygt 0,1 m lerig silt följde ett mörkgrått och svart, något flammigt lager. Övergick sedan över till orange silt. Lagerföljden syntes tydligt i profil
51		1	0,1	Något högre placering i landskapet, upplevs dock som blöt område. Svart och grå silt.
52		1	0,1	Under förnan ett sandigt siltlager. Följdes av ett lager silt, något flammigt i oranget.
53		1	0,1	

ID	Längd (m)	Bredd (m)	Djup (m)	Beskrivning
53		1	0,1	Under förna ett sandigt siltlager. Följdes av ett lager silt, något flammig i oranget.
54		1	0,1	Under förna ett sandigt siltlager. Följdes av ett lager silt, något flammig i oranget.
55				Ruta för att konstatera eventuellt lager. Inget lager kunde fastställas.
56		1	0,1	Under förnan en gråsvart sandig silt som följdes av orangebrunt något flammig lager.
57				Ruta i lager.
58		1	0,1	Under förna en sandig grå silt.
59		1	0,1	Under förna en sandig grå silt.
60		1	0,1	Under förna en sandig grå silt.
61		1	0,1	Under förna en sandig grå silt.
62		2	0,1	Något lägre område, upplevdes som blötare. Vid rutgrävning kunde lager ses. Mörk sandig silt.
63				Överst en svartgrå silt som övergick till en något ljusare silt. Under det en flammig orange silt.
64		1	0,1	Under förnan en sandig grå silt.
65				Ruta för att undersöka eventuellt förekomst lager. Inga synliga lager kunde konstateras.
66	0,5	0,5	0,25	Under förnan följde ett brunt sandigt siltlager. Därefter en brunorange något sandig silt. Inga tecken på kulturlager.
67	0,5	0,5	0,25	Under förnan följde ett brunt sandigt siltlager. Därefter en brunorange något sandig silt. Inga tecken på kulturlager.
68	0,5	0,5	0,3	Under förnan följde ett brunt sandigt siltlager. Därefter en brunorange något sandig silt. Inga tecken på kulturlager.
69	0,5	0,5	0,2	Under förna följde ett brunt sandigt lager. Inga tecken på kulturlager.

Bilaga 2. Anläggningstabell

Id	Anläggning	Längd (m)	Bredd (m)	Djup/höjd (m)	Form i plan	Form i profil	Fyllningstyp	Fyllningsfärg	Beskrivning och tolkning
2	Härd	0,25	0,2	0,05	Oval	Flack	Sand		Mindre anläggning, svårtolkad, ev mindre härd. Låg i anslutning till större härd.
3	Härd	1	0,8	0,05	Oval	Flack	Sand	Svart	Härd, ev delvis utanför schaktet mot norr. Något flammig i plan, svart med inslag av kol.
4	Härd				Oval	Skål	Silt	Svartgrå	Härd som försvinner in i schaktkanten. Fet fyllning i svart och grå silt.
5	Lager						Silt	Grå	Ett drygt 0,15 m tjock lager som täcker större delen av schaktet. Fet silt med inslag av kolfnyk.
6	Lager								Lager i flammigt orange och grå. Fet siltig. Något otydligare lager än i intilliggande schakt. Norr om lagret blir schaktet mer lerigt
7	Lager								Ett drygt 0,15 m tjock lager som täcker större delen av schaktet. Fet silt med inslag av kolfnyk.
8	Lager								Flammigt oranget brungrått siltlager. Oklar utbredning mot söder.
9	Lager								Vid rutgrävning kunde lager konstatera. Oklar utbredning
10	Lager								Vid rutgrävning kunde lager konstateras under lerlager
11	Område								Röjningsröseområde med ett 20 tal rösen. I huvudsak av yngre karaktär men enstaka rösen har ett äldre utseende, flackare med mindre stenmaterial. Dessa ligger i nordvästra delen av området. Övriga rösen har i de flesta fall en toppig välvning och ett något större stenmaterial, ca 0,5m.

VEDLAB

Vedanatomilabbet

Vedlab rapport 24048

**Vedartsanalyser på material från Kronobergs län,
Växjö, Rinkaby 33. A2421**

VEDLAB

Vedanatomilabbet

Vedlab rapport 24048

2024-06-30

Vedartsanalyser på material från Kronobergs län, Växjö, Rinkaby 33. A2421

Uppdragsgivare: Tove Traneskog/Museiarkeologi Sydost

Arbetet omfattar två kolprov från härdar.

Prov 1 från A3 innehåller vad jag kan se inte något kol. Inte träkol i alla fall. Möjligen är det något slaggartat material i påsen. Prov 2 från A4 innehåller kol från björk och en.

Analysresultat

Anl.	ID	Anläggnings- typ	Prov- mängd	Analyserad mängd	Trädslag	Utplockat för ¹⁴ C-dat.	Övrigt
3	1	Härd	3.3g	Inget analyserbart	-	-	
4	2	Härd	4.9g	4.7g 5 bitar	Björk 2 bitar En 3 bitar	Björk 109mg	

Erik Danielsson/VEDLAB

Box 178

791 24 FALUN

Tfn: 070 34 00 645

E-post: vedlab@vedlab.se

www.vedlab.se

De här trädslagen förekom i materialet

Art	Latin	Max ålder	Växtmiljö	Egenskaper och användning	Övrigt
Björk Glasbjörk Vårtbjörk	<i>Betula sp.</i> <i>Betula</i> <i>pubescens</i> <i>Betula</i> <i>pendula</i>	300 år	Glasbjörken är knuten till fuktig mark gärna i närhet till vattendrag. Vårtbjörken är anspråkslös och trivs på torr näringsfattig mark. Båda arterna är ljuskrävande.	Stark och seg ved. Redskap, asklut, träkol. Ger mycket glöd.	Glasbjörk bildar även underarten Fjällbjörk. Förutom veden har nävern haft stor betydelse som råmaterial till slöjd.
En	<i>Juniperus communis</i>	2000 år	Anspråkslös, gärna soliga växtplatser	Veden seg och motståndskraftig mot röta. Stängselstolpar, kärl	Den aromatiska veden har använts till rökning av kött och fisk. Den höga åldern uppnås bara i undantagsfall.

Uppgifter om maximal ålder, växtmiljö, användning mm är hämtade ur: Holmåsen, Ingmar Träd och buskar. Lund 1993. Gunnarsson, Allan Träden och människan. Kristianstad 1988. Mossberg, Bo m.fl. Den nordiska floran. Brepol, Turnhout 1992.

Vedartsanalysen görs genom att studera snitt- eller brottytor genom mikroskop. Jag har använt stereolupp Carl Zeiss Jena, Technival 2 och stereomikroskop Leitz Metalux II med upp till 625 gångers förstoring. Mikroskopfoton är tagna med Nikon Coolpix 4500. Referenslitteratur för vedartsbestämningen har i huvudsak varit Schweingruber F.H. Microscopic Wood Anatomy 3rd edition och Anatomy of European woods 1990 samt Mork E. Vedanatomi 1946. Dessutom har jag använt min egen referenssamling av förkolnade och färskas vedprover.

UPPSALA
UNIVERSITET

Ångströmlaboratoriet
Tandemlaboratoriet

Kol-14 gruppen

Besöksadress:
Ångström Laboratoriet
Lägerhyddsvägen 1

Postadress:
Box 529
751 21 Uppsala

Telefon:
018 – 471 3124

Hemsida:
www.uu.se/centrum/tandemlab

E-post:
radiocarbon@physics.uu.se

Tove Wahlberg Traneskog
Kalmar läns museum
Box 104
391 21 KALMAR

Resultat av ¹⁴C datering av träkol från Rinkaby 3:3, Växjö, Småland. (p 6144)

Förbehandling av träkol:

1. Synliga rottrådar borttages.
2. 1 % HCl tillsätts (10 h, under kokpunkten) (karbonat bort).
3. 1 % NaOH tillsätts (10 h, under kokpunkten). Detta steg upprepas tills den lösliga delen inte längre är mörkfärgad.

Löslig fraktion fälls genom tillsättning av konc. HCl. Fällningen som till största delen består av humusmaterial, tvättas, torkas och benämns fraktion SOL. Olöslig del, som benämns INS, består främst av det ursprungliga organiska materialet. Denna fraktion ger därför den mest relevanta åldern. Fraktionen SOL däremot ger information om eventuella föroreningars inverkan.

Före mätningen av ¹⁴C-innehållet i acceleratorn förbränns det tvättade och intorkade materialet, surgjort till pH 3, till CO₂-gas som i sin tur grafiteras genom en Fe-katalytisk reaktion. I den aktuella undersökningen har fraktionen INS daterats.

RESULTAT

Labnummer	Prov	δ ¹³ C‰ V-PDB	¹⁴ C ålder BP
Ua-84671	A2421 Rinkaby 3:3 AU PK2	-24,5	354 ± 28

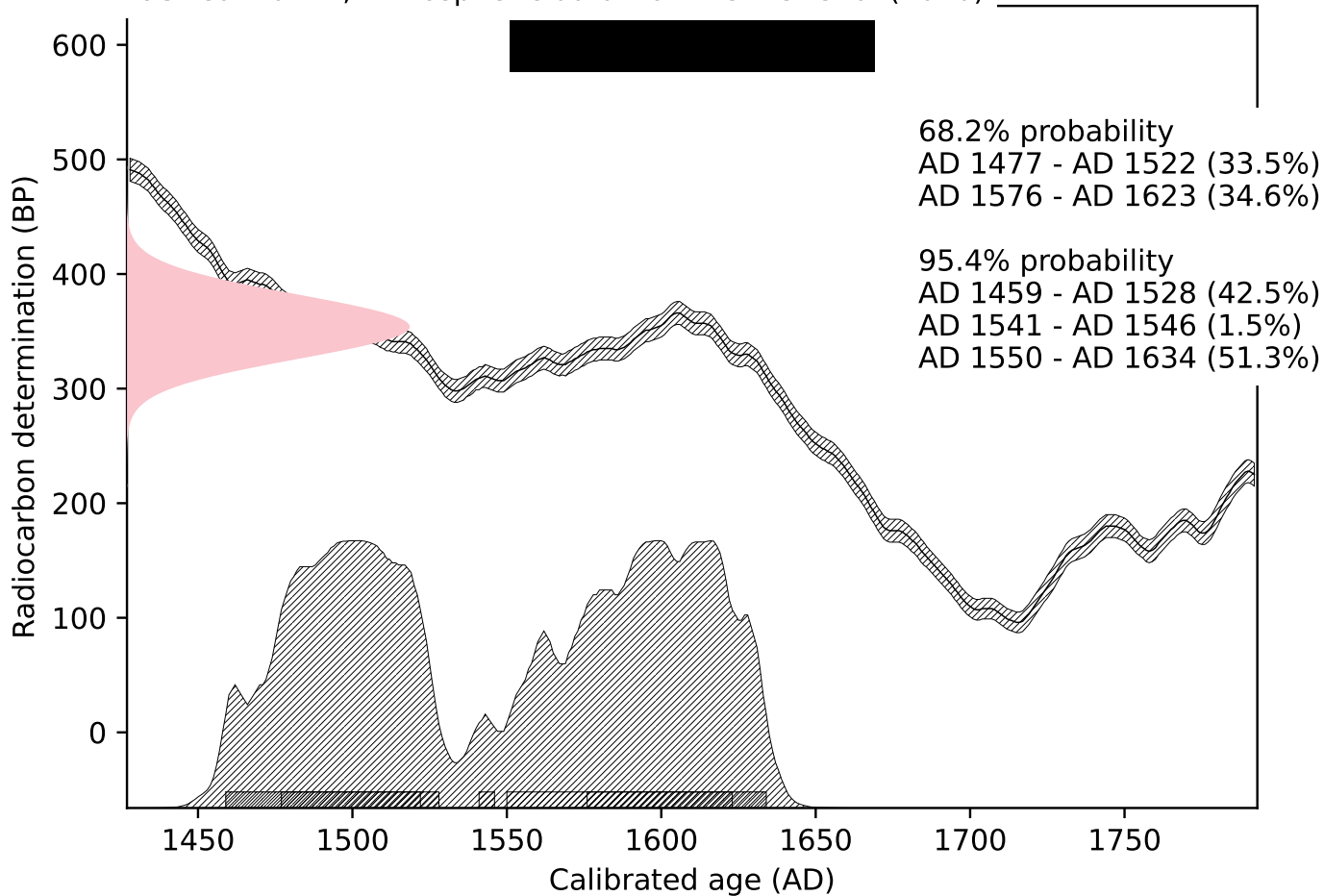
Med vänliga hälsningar

Maximilian Schmidt
Digitally signed by Maximilian Schmidt
DN: cn=Maximilian Schmidt, c=SE,
o=Uppsala universitet,
email=maximilian.schmidt@physics.uu.se
Date: 2024.10.02 11:45:07 +02'00'

Maximilian Schmidt/Daniel Primetzhofer

Kalibreringskurvor

IOSACal v0.4.1; Atmospheric data from Reimer et al (2020)

Bilaga 5. Fotolista digitala bilder

Fotolista digitala bilder

Landskap: Småland

Socken: Tävelsås

Fastighet: Rinkaby 3:3

2024

DU 481

Nr	Motiv	Från	Datum
1	Schakt i områdets nordöstra del	V	
2	Del av strandvall i nordöst	V	
3	Odlingsröse inom A11	S	
4	Rutgrävning vid flammigt lager		

1.jpg

2.jpg

3.jpg

4.jpg

Adress Box 104,
S-392 21 Kalmar

Telefon 0480-45 13 00

E-post info@kalmarlansmuseum.se
Webb kalmarlansmuseum.se

